

SERHAT AKTAŞ
Gəncə Dövlət Universitetinin
"Ümumi tarix" kafedrasının dissertantı
E-mail: serhat@box.az

**AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ MƏDƏNİ ƏLAQƏLƏRİNDƏ
GƏNCƏNİN İŞTIRAKINI ŞƏRTLƏNDİRƏN POTENSIALI HAQQINDA
(1991-2013-cü illər)**

Açar sözlər: Gəncə şəhərinin mədəni potensialı; Azərbaycan -Türkiyə beynəlxalq mədəni əlaqələri; Mədəni əlaqələrdə Gəncənin iştirakı

Ключевые слова: Культурный потенциал города Гянджи, международные культурные связи Азербайджан-Турция; участие Гянджи в культурных связях

Key words: cultural potential of Ganja city, international cultural relations between Azerbaijan and Turkey, participation of Ganja in cultural relations

Məqalədə Azərbaycan Respublikasının Türkiyə Cümhuriyyəti ilə beynəlxalq mədəni əlaqələrinin yaradılması və inkişaf etdirilməsində yaxından iştirakı olan Gəncə şəhərinin mədəni potensialının ta qədimdən bu günə kimi inkişaf prosesi izlənmiş və bu əlaqələri şərtləndirən amillər açıqlanmışdır. Bundan əlavə məqalədə iki qardaş dövlət arasında yaradılmış beynəlxalq əlaqələrin səciyyəvi cəhətləri barədə də qeydlər aparılmışdır.

Mədəni irs baxımından dünyanın ən zəngin xalqlarından biri də Azərbaycan xalqıdır ki, onun da milli və etnik qohumluq əlaqəsi olan türk dünyası məlum olduğu kimi milli-təməl prinsiplərə dayanan adət-ənənələrə və böyük coğrafi məkan anlayışına malik qədim bir tarixə sahibdir. Hansı ki, bu xalq keçmiş olduğu tarixi dövrlərdə çox böyük mədəniyyət yaratmış, tarixin bütün mərhələlərində dünyanın inkişaf etmiş xalqları ilə, eləcə də milli və etnik baxımdan özünə yaxın olan xalqlarla əlaqələrin bütün sahələri üzrə münasibətlər qurmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, dövlət müstəqilliyini bərqərar etmiş hər bir mədəni xalqın növbəti tarixi vəzifəsi bu suverenliyin dayanıqlı olması və daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində mövcud olan problemlərin həlli üçün fəaliyyət göstərməsidir. Öz növbəsində həmin problemin həlli isə, həmin xalqdan yenilməzlik, milli birlik tələb etməklə yanaşı həmin xalqın qarşısında ümummillə maraqları özündə əks etdirən və millətin gələcək inkişafı naminə hesablanmış xarici siyasət strategiyası, xüsusən də dünyanın inkişaf etmiş ölkələri, əsasən də qardaş ölkələrlə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq əlaqələrinin yaradılaraq inkişaf etdirilməsi kimi tarixi bir vəzifə qoymuşdur. Bu baxımdan Azərbaycan xalqı da vacib problemlərlə qarşılaşmışdır. Belə ki, o müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra bütün sahələrdə əlaqələr yaratdığı ilk dövlət Türkiyə Cümhuriyyəti olmuşdur (1). Yəni qeyd etmək lazımdır ki, Türkiyə Cümhuriyyətinin rəhbərliyi daim Azərbaycanın daxili və xarici probleminin həlli üçün qayğı göstərmiş, yaxından maraqlanmışlar. Hansı ki, bu qardaş xalqlar arasında olan tarixi əlaqələrin və qarşılıqlı adət-ənənələrin yeni müstəvidə inkişaf etməsi və daha da genişlənməsi üçün şərait yarandığından ciddi səylər göstərmişdir. Məhz bu kimi cəsarətli və məhsuldar fəaliyyətin nəticəsi olmuşdur ki, bu iki qardaş xalqlar arasında qısa bir zamanda əməkdaşlığın bütün sahələri üzrə əlaqələr yaratmış, və bu münasibətlər strateji tərəfdaşlıq müstəvisində sürətlə inkişaf etdirilmişdir. Qardaş dövlətlər arasında regional və beynəlxalq əlaqələrin

genişləndirilməsi, transmilli layihələrin hazırlanaraq istifadəyə verilməsi mühüm xarakter daşımaqla beynəlxalq əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti ilə yaradaraq inkişaf etdirməkdə olduğu Hərtərəfli əlaqələr zaman keçdikcə daha məntiqli xarakter almaqla sistemləşmiş, bütün sahələrdəki əlaqələrimizlə yanaşı mədəni sahəni də əhatə etmişdir¹ (2). Bununla bəhm Azərbaycanın Türkiyə ilə mədəni əlaqələrinin yaradılmasında Azərbaycanın ayrıca götürülmüş bir şəhərinin - yəni bu məqalədə qeyd olunduğu kimi Azərbaycanın qədim elm, mədəniyyət və ticarət mərkəzlərindən biri olan Gəncə şəhərinin yaxından iştirakını şərtləndirən amillərdən bəhs olunur və onun haqqında müəyyən tətqiqat işi aparılır.

Azərbaycan və Türkiyə xalqları arasındakı tarixi dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi xalqlarımız arasında tarixən mövcud olmuş əlaqələrin bundan sonra daha da möhkəmləndirilməsində əvəzsiz rol oynamaqdadır. Ümumiyyətlə əlaqələrin yaradılaraq inkişaf etdirildiyi dövrə aid materialların araşdırılması zamanı müəyyən olunmuşdur ki, Azərbaycanın Türkiyə ilə yaratmış olduğu mədəni münasibətlərdə Gəncə şəhərinin də mühüm rolu olmuşdur ki, bunu da şərtləndirən bir sıra mühüm amillər mövcuddur.

Gəncə şəhərinin mədəni münasibətlərdə iştirakı məsələsini araşdırarkən belə bir faktı qeyd etmək yerinə düşərdi ki, mədəni münasibətlər ilk öncə Gəncənin qardaşlaşmış olduğu Türkiyə Cümhuriyyəti şəhərlərinin timsalında daha aydın görülməkdədir. Belə ki, Gəncə şəhəri Türkiyənin İzmir, Qars, Bursa, Ankara və Elazığ şəhərləri ilə qardaşlaşmış (3) ümumtürk mədəniyyətini ortaq şəkildə inkişaf etdirmək üçün fəaliyyət göstərməkdədirlər.

Qədim mədəniyyət beşiyi olan Gəncə şəhəri Azərbaycanın sosial-iqtisadi, siyasi və mədəni həyatının inkişafında əvəzolunmaz rol oynamış, hal-hazırda bu proses davam etməkdədir. Bir sıra amillər bu qədim şəhərin yaranışını eramızdan əvvəl, əksəriyyəti isə ilk orta əsrlərə şamil etməkdədir* (4, s.76).

Gəncə şəhəri VII əsrin birinci yarısı iranlılar tərəfindən, ikinci yarısında isə ərəblər tərəfindən dağıdılmışdır. Həmin əsrin sonunda isə şəhər ərəblərlə Xəzərlərin döyüş meydanına çevrilmişdir. Odur ki, bütün Azərbaycan ərazisi kimi Gəncə şəhəri də bu basqınlardan ziyan görmüş və dağıntılara məruz qalmışdır. Bərdədən sonra Aran xaqanlığının mərkəzi olan Gəncə Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrində də mühüm rollardan birini oynamışdır. X əsrdən Gəncə (yəni Bərdə şəhərinin paytaxt statusunu itirdiyi dövrdən) ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni həyatında vacib rol oynamağa başladı. Yəni şəhərin ictimai həyatında ticarət və incəsənət vacib faktlardan birinə çevrildi. Belə ki, burada incəsənətin inkişafı üçün hər bir şərait mövcud olmuşdur (yenə orada).

¹ Azərbaycanın Türkiyə ilə yaxınlaşmasına və əlaqələr qurmasına turançılığı həzm edə bilməyən dövlətlər və xalqlar qara yaxmaq bəhanəsi ilə "panislamizm" və "pantürkizm" donu geydirməyə çalışmışlar. Lakin onu da qeyd etməliyə ki, "panxristianizm" beynəlxalq münasibətlər sistemində özünü daha güclü biruzə verməkdədir. Odur ki, cəsarətlə deyə bilərik ki, bu iki qardaş dövlətlər arasındakı dünya birliyi tərəfindən qəbul edilmiş normalar və prinsiplərə əsaslanaraq qurulmuş və inkişaf etdirilməkdədir. Yəni bu dövlətlər arasındakı bağlantılar "pantürkizm" və turançılıqdan tamamilə kənarında olan bir prosesdir. Hələ vaxtilə Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu olan böyük ideoloq və mütəfəkkir M.K.Atatürk demişdir: "Yeni Türkiyənin yeridəcəyi siyasət qeyri müəyyən və ixtiyari ola bilməz. Bizim siyasətimiz mütləq, millətin qabiliyyət və ehtiyacı ilə düz mütənəşib olmalıdır. Bizim üçün nə ittihadı islam, nə turanizm məntiqi bir siyasət yolu ola bilməz (2).

* Lakin Gəncə şəhəri və onun ətrafında aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı aşkar edilmiş maddi-mədəniyyət abidələrinin araşdırılması zamanı belə nəticəyə gəlinmişdir ki, bu şəhərdə hələ e.ə. də yaşayış olmuşdur (4)

IX-X əsrlərdə Ərəb xilafətinin zəiflədiyi dövrdə Azərbaycanda meydana gələn müstəqil feodal dövlətlərindən biri olan Şəddadilər dövlətinin paytaxtı olan Gəncə şəhəri daha da güclənmiş, özünün inkişaf dövrünü keçirmiş, böyümüş, hətta pul kəsilmiş, şəhər güclü qala divarları ilə əhatə olunmuşdur. Gəncənin məşhur qala darvazaları da (1063-cü ildə usta İbrahim tərəfindən düzəldilmişdir) bu dövrdə düzəldilmişdir. Hətta Alban katalikosluğunun mərkəzi də Bərdədən Gəncəyə köçürülmüşdür (yenə orada, s.12). Bu zaman Gəncə şəhəri Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında vacib rol oynamışdır. Belə ki, dünya poeziyasının şah əsərlərini yazmış Nizami də bu dövrdə yaşayıb yaratmışdır. Onun yazmış olduğu Xəmsə (beşlik) dünya ədəbiyyatı xəzinəsinin nadir incilərindən biridir. Hətta J.E Bertels Nizami haqqında danışarkən belə demişdir: "O, sahib olduğu fitri istedad və füsunkar ruhu ilə əbədi olaraq bəşəriyyətin məhəbbətini qazanmışdır" (5).

Gəncə şəhəri bu gün də Azərbaycanın elm, təhsil və mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi inkişaf etməkdədir. Belə ki, Gəncə hal-hazırda Bakıdan sonra Azərbaycanın əsas mədəniyyət mərkəzindən biri kimi, ikinci şəhərdir. Şəhər bu inkişafına şübhəsiz ki, XX əsrin 20-ci illərindən başlayaraq çata bilmişdir. II ci Dünya müharibəsindən sonra bu inkişaf bütöv bir Azərbaycanda olduğu kimi Gəncə şəhərində də daha da sürətləndi. Ölkədə mövcud olan totalitar sovet rejiminin siyasi-ideoloji prinsiplərindən qaynaqlanan nöqsanlara baxmayaraq təhsil, elm və ümumiyyətlə mədəniyyət sahəsində misilsiz inkişaf olmuşdur. Nəticədə isə Azərbaycan əhalisinin təhsil, elm və mədəni səviyyəsinə görə Şərqi nümünə ola biləcək ölkəsinə çevrilmişdir. Ona görə də dünya mədəniyyətinə görkəmli simalar bəxş etmiş, nəinki Azərbaycanda, həm də bütün Şərqdə ilk demokratik respublikanın ilk paytaxtı olmuş. Gəncənin mədəniyyət tarixinin və onun Azərbaycanın Türkiyə ilə mədəni əlaqələrindəki iştirakı məsələsinin araşdırılaraq öyrənilməsi Tarix elmi üçün vacib məsələlərdəndir. Belə ki, Gəncə şəhəri özünün mövcud olduğu dövr ərzində inkişaf səviyyəsinə görə Azərbaycanın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında mühüm yer tutmuş və tutmaqdadır.

İkinci dünya müharibəsindən sonrakı dövr Gəncə şəhəri mədəniyyət sektorunun inkişaf prosesində yeni nailiyyətlərin qazanılması ilə əlamətdar olmuşdur. Təhsil şəbəkəsi daha da inkişaf etmiş əhalinin ümumtəhsil səviyyəsi xeyli yüksəlmişdir. Mədəni-maarif şəbəkəsi nəzərə çarpacaq qədər genişlənmiş, əhalinin mədəni səviyyəsinin yüksəlməsində və mədəni tərbiyəsində məhz həmin müəssisələrin rolu xeyli artmışdır. Elmi müəssisələrin və bu müəssisələrdə işləyən elmi əməkdaşların sayı xeyli artmış, elmi müəssisələrdə aparılan elmi tədqiqatlardan ciddi elmi nəticələr əldə edilmişdir. İncəsənət sahəsində yeni müvəffəqiyyətlər qazanılmışdır, bədii özəfəliyyət genişlənmişdir (6, s.5).

Sovet İttifaqının yaşadığı dövrdə bütün ölkədə olduğu kimi Gəncə şəhərində də mədəni inkişaf prosesi inzibati-amirlik idarəçilik metodunun hökm sürdüyü bir şəraitdə həyata keçirilməsinə baxmayaraq, həmin dövrdə müharibənin ağır nəticələrinin aradan qaldırılması iqtisadiyyatın bərpa və inkişaf etdirilməsi, mədəniyyətin bütün sahələrində yeni müvəffəqiyyətlərin əldə edilməsi ilə səciyyələnməkdədir. Onu da qeyd etməliyik ki, elə müstəqilliyin bərpa edilməsinə qədər olan dövr ərzində Gəncə şəhəri özünün inkişaf səviyyəsinə görə Azərbaycanın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında mühüm yer tutmuşdur. Yeni Gəncə əhalisinin sayı və mədəni potensialına görə respublikada ikinci şəhər olmuşdur....

Şəhərin sənaye potensialı da, mədəni potensialla bəhəm ildən-ildə artmışdır. Eləcə də şəhərdə istehsal olunan sənaye məhsulunun həcmi müharibədən əvvəlki səviyyəni iki dəfədən çox ötüb keçmişdir. Mədəni quruculuq sahəsində yeni müvəffəqiyyətlər əldə edilmişdir. Əhaliyə göstərilən komunal-məişət, rabitə, ticarət və səhiyyə xidməti getdikcə yaxşılaşmaq

istiqlamətində olmuşdur. Ümumiyyətlə şəhər genişləndirilmiş və abadlaşdırılmışdır (yənə orada, s.8).

Sovet dövrü Azərbaycan tarixinə həm məhrumiyyətlər, həm də nailiyyətlər dövrü kimi daxil olmuşdur. Belə ki, bu dövrdə Azərbaycan xalqı milli mədəniyyətin tapdalanmasına, tarixinin saxtalaşdırılmasına, şüurunun yabancı ideyalarla zəhərlənməsinə baxmayaraq iqtisadi, sosial və mədəni sahələrdə mühüm nailiyyətlər əldə etmişdir: sənaye, kənd təsərrüfat, tikinti, nəqliyyat, rabitə inkişaf etmiş, təhsil sistemi təşəkkül tapıb daha da təkmilləşmiş, elm tərəqqi etmiş, alimlər ordusu yaranmış, mədəniyyət yüksək zirvələr fəth etmiş, əhəlinin savadsızlığı ləğv edilmiş və mədəni səviyyəsi sürətlə yüksəlmişdir. Qeyd etməliyə ki, bu misilsiz dəyişikliklər Azərbaycanın sənət və mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan Gəncə şəhərində də baş vermişdir.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra da Gəncə şəhəri respublikanın əsas elm və təhsil mərkəzlərindən biri olaraq qalmaqdadır. Yəni Gəncə Bakıdan sonra elmin və təhsilin miqyasına görə ikinci şəhərdir. Əsrlər boyu təhsil sistemi mədrəsələr və dini məktəblərdən təşkil olunan Gəncə şəhəri artıq elm və təhsil mərkəzinə çevrilmişdir. Hal-hazırda burada tərkibində 24 min tələbə və 2.800-dən çox müəllimi* olan dörd ali məktəb** fəaliyyət göstərməkdədir (7).

Gəncə şəhərində ilk olaraq təşkil olunmuş ali məktəb Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti olmuşdur. Belə ki, 1929-cu ilin may ayının 12-də Azərbaycan SSR Xalq Komissarları soveti kənd təsərrüfatı fakültəsini Azərbaycan Politexnik İnstitutunun (bu institut 1920-ci ilin dekabrında yaradılmışdır) tərkibindən ayıraraq Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu kimi təşkil etmək və onu Xalq Maarifi Komissarlığına vermək haqqında qərar qəbul etmişdir (8). O zaman bu institutda 4 fakültə - bitkiçilik, heyvandarlıq, pambıqçılıq və balıq təsərrüfatı fakültələri təşkil olunmuşdursa hazırda bu ali təhsil ocağında 8 fakültədə 24 müxtəlif ixtisas üzrə 6.000-dən çox tələbə kənd təsərrüfatı elmlərinin müxtəlif sahələri üzrə təhsil almaqdadır ki, bunların tədrisi ilə 500 nəfərdən daha çox müəllim*** məşğul olmaqdadır (9).

Gəncə şəhərində açılaraq fəaliyyət göstərən ikinci ali məktəb Gəncə Dövlət Uiversiteti olmuşdur. Bu ali təhsil ocağı 1945-cü ilin sentyabr ayında N.Kruskaya adına Müəllimlər İnstitutudur. Bu İnstitutun yaradılması ilə şəhərin və respublikanın qərb rayonlarının, eləcə də Gürcüstan və Ermənistanın azərbaycanlılar yaşayan ərazilərinin yüksək ixtisaslı pedoqoji kadrlarla təbiiq edilməsi problemi demək olar ki, həll edilmişdir. İnstitut təşkil olunarkən 3 fakültə - dil-ədəbiyyat, fizika-riyaziyyat və təbiət fakültələri fəaliyyət göstərirdisə (10) hal-hazırda bu ali təhsil məktəbində 22 fakültədə 26 ixtisas üzrə 8.000-ə yaxın tələbə təhsil almaqdadır (11).

Gəncə şəhərində fəaliyyət göstərən digər ali təhsil müəssisəsi Gəncə Dövlət Texnologiya Universitetidir ki, bu ali təhsil müəssisəsində 24 fakültədə 29 ixtisas üzrə 7.000-dən çox tələbə təhsil almaqdadır (12).

Şəhərdə orta ixtisas müəssisələrinin də geniş şəbəkəsi təşkil olunmuşdur. Bunlar - Gəncə Dövlət Hümanitar Kolleci, Kənd Təsərrüfatı Texnikumu, H.Hüseynli adına Musiqi

* Müəllimlərdən 99 nəfəri elmlər doktoru, 628 nəfəri isə elmlər namizədidir (elmlər üzrə fəlsəfə doktoru)

** Ali məktəblər bunlardır: Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti; Gəncə Dövlət Universiteti; Azərbaycan Dövlət Texnologiya Universiteti və Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun Gəncə filialı

*** Bunlardan 28 nəfəri kənd təsərrüfatı elmlərinin müxtəlif sahələri üzrə elmlər doktoru, 300 nəfəri isə fəlsəfə doktoru (yəni kənd təsərrüfatı elmləri namizədi).

Texnikumu və Q.Qurbanov adına tibb məktəbindən* ibarətdir. Bu orta ixtisas təhsili məktəblərində isə 4.000-dən çox gənc müxtəlif sahələri üzrə orta ixtisaslı kadrlar kimi yetişməkdədir (5).

Ali və orta ixtisas təhsili ilə yanaşı Gəncə şəhərində ümumi orta təhsil şəbəkəsi də demək olar ki, XX əsrdə yaranaraq çox böyük inkişaf yolu keçmişdir. Belə ki, bu təhsil müəssisələri böyüməkdə olan nəslin hərtərəfli inkişaf etdirilməsində, biliklərin əsaslarına yiyələnməsində əvəzsiz rol oynamaqdadır. Əgər Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurularkən Gəncə şəhərində 5 orta təhsil verən məktəb var idisə, hal-hazırda şəhərdə 46.610 nəfər şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 40 orta təhsil məktəbi və 3 internat məktəbi məşğul olmaqdadır ki, bu məktəblərdə də 4.360-dan çox yüksək ixtisaslı pedoqoji kadrlar çalışmaqdadır (13).

Gəncə şəhərinin mədəniyyət sektorundakı mədəniyyət müəssisələrinin fəaliyyəti də şəhər əhalisinin mədəni tələbatının ödənilməsinə, xalq kütləsinin elmi və mədəni səviyyəsinin yüksəldilməsinə yönəldilmişdir. Belə ki, bu sahədə fəaliyyəti olan mədəniyyət sektoru müəssisələrinə kitabxanalar, mədəniyyət evləri və klublar, muzeylər, kino-teatrlar, filarmoniya** və teatr*** və digər müəssisələr daxildir. Beləliklə hal-hazırda Gəncə şəhərində C.Cabbarlı adına Gəncə Dövlət Dram Teatrı, F.Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyası, "Zarrabi" poeziya teatrı, Gəncə Dövlət Kukla Teatrı, 5 musiqi məktəbi, incəsənət məktəbi, 5 muzey, 3 mədəniyyət evi, 6 klub, musiqi evi, 27 kitabxana əhalinin mədəni səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə məşğul olmaqdadır....

Yuxarıda qeyd etdiyimiz, dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən mədəniyyət mərkəzlərindən başqa şəhərdə təsərrüfat hesablı mədəniyyət müəssisələri - orkestr şöbəsi, istirahət mərkəzi, 3 istirahət parkı, tətbiqi və dekorativ incəsənət mərkəzi, "Gülşən" rəqs ansambli və "Ulu Gəncə" ansambli kimi özəl mədəniyyət müəssisələri də fəaliyyət göstərməkdədir....

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, yuxarıda qeyd olunan bu mədəniyyət ocaqlarında respublikanın tanınmış incəsənət xadimləri çalışmaqdadır. Belə ki, şəhərdə Azərbaycanın Xalq artisti Şahnaz Həşimova da daxil olmaqla 8 tanınmış aktyor və 49 incəsənət xadimi fəaliyyət göstərməkdədir (14).

Beləliklə, yuxarıda qeyd olunan fakt və rəqəmlərdən məlum olur ki, Gəncə şəhəri Azərbaycan mədəniyyətinin, elminin və təhsilinin inkişaf tarixində əhəmiyyətli rola malik olmuşdur. Ta qədimdən əsrlər boyunca dünya şöhrəti qazanmış alim və şairlər burada doğulmuş və fəaliyyət göstərmişlər. Məhz elə bu səbəbdəndir ki, Azərbaycan XX əsrin sonunda, Sovet İttifaqının dağılması ilə özünün müstəqilliyini yenidən bərpa etdikdən sonra Gəncə şəhəri respublikanın beynəlxalq mədəni əlaqələrində yaxından iştirak etməyə başlamışdır. Çünki yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi şəhərin mədəni potensialı buna qəti olaraq imkan verməkdədir. Bizim də yazdığımız bu məqalədə Azərbaycanın qardaş Türkiyə ilə beynəlxalq mədəni əlaqələrində Gəncə şəhərinin iştirakı məsələsinə bir baxış keçirilməklə bu məsələ haqqında müəyyən qeydlər edilmişdir.

* Tibb məktəbi 1931-ci ildən bu şəhərdə fəaliyyət göstərməkdədir

** Gəncə Dövlət Filarmoniyası F.Əmirov adındadır. Bu mədəniyyət ocağı ikinci dünya müharibəsindən sonra yaranan maliyyə sıxıntısına görə 1959-cu ildə bağlansa da 1960-ci ildə yenidən fəaliyyətə başlamışdır)

*** Şəhərdə Azərbaycan teatr sənətində xüsusi dəst-xətti olan C.Cabbarlı adına Gəncə Dövlət Dram Teatrı fəaliyyət göstərir ki, bu da vaxtilə Bakı şəhərində fəaliyyət göstərmiş sabiq "Tənqid-təbliğ-teatrı" əsasında yaranmışdır. Teatr kiçik bir truppə halında fəaliyyətə başlayaraq şərəfli yaradıcılıq yolu keçmişdir.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT:

1. Əhmədov Ə.X. Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə . (Türkdilli dövlətlərlə əlaqələr, XX əsrin 90-ci illəri. Bakı; Elm və Təhsil, 2009.
2. "Milliyyət" qəzeti, 1929, 7 dekabr
3. Gəncə şəhəri İcra hakimiyyəti "Mədəniyyət" şöbəsinin cari arxivi. 1991-2005-ci illər sənədlər qovluğu №3, v.241, 253, 258.
4. Gəncə. Tarixi очерк. Bakı. Elm, 1994.
5. www: <http://cience.gov.az/index.htm>
6. Əhmədov Ə.X. Gəncə şəhərində mədəni quruculuq (1946-1960-cı illər). Tarix elmləri namizədi, alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya. Bakı, 1999.
7. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin cari arxivi. f.42, s.1, iş 14, v.106, 141, 164.
8. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin arxivi. f.1, s.1, iş 112, v.78
9. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin cari arxivi f.12, s.1, iş.43, v.116, 121, 123.
10. Gəncə Dövlət Universitetinin arxivi. f.1, iş 1, iş 30, v.86.
11. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin cari arxivi. f.42, s.1, iş.14, v.108, 136.
12. Azərbaycan Dövlət Texnologiya Universitetinin cari arxivi. f.1, s1, iş 24, v.116, 118.
13. Gəncə şəhəri İcra Hakimiyyətinin Təhsil Şöbəsinin cari arxivi, qovluq №109, v.216.
14. Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin "Mədəniyyət Şöbəsinin" cari arxivi. 1991-2010 cu illər üçün sənədlər qovluqları №16, v.48, 76, 81, 164, 204, 211

СЕРХАТ АКТАШ

*диссертант кафедры «Всеобщей истории»
Гянджинского Государственного Университета*

**О ПОТЕНЦИАЛЕ, ОБУСЛАВЛИВАЮЩЕМ УЧАСТИЕ ГЯНДЖИ
В КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ АЗЕРБАЙДЖАН-ТУРЦИЯ
(1991-2013 гг.)**

В статье прослежены процессы развития, с древних времен по сегодняшний день, культурного потенциала города Гянджи, тесно участвующей в развитии и возникновении международных культурных связей Азербайджанской Республики с Турцией и раскрыты факторы, обуславливающие эти связи. Помимо этого в статье были отмечены характерные стороны международных связей, возникших между двумя братскими государствами.

SERHAT AKTASH
Ganja State University
Defender of thesis of "General history" department

**ABOUT POTENTIAL ARRANGING PARTICIPATION OF GANJA
IN CULTURAL RELATIONS BETWEEN AZERBAIJAN AND TURKEY
(1991-2013)**

Development process of cultural potential of Ganja city participating in establishment and development of international cultural relations between Azerbaijan Republic and Republic of Turkey since ancient times up to date was followed and factors arranging these relations were explained in this article. Besides that remarks about characteristic features of international relations established between two countries were carried out in this article.

Rəyçilər: dos.V.R.Veysəlova, t.e.d.L.L.Həsənova

Gəncə Dövlət Universiteti Umumi tarix kafedrasının 07 may 2014-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (protokol №11).